REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colonă 10 banĭ pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXVII.

„GAZETA" iese în fie-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șese lunĭ 12 cor., pe treĭ lunĭ 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Târgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șese lunĭ 10 cor., pe treĭ lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe treĭ lunĭ 6 cor. Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 270. | Brașov, Duminecă 5 (18) Decemvrie | 1904.

Din causa sfintei sĕrbătorĭ de Lunĭ, ḑiarul nu va apăré până Marțĭ séra.

Disolvarea dietei.

Incet, încet lucrurile au ajuns la ultimul și singurul expedient: disolvarea dietei. Deja aseră am primit scirea telegrafică, că e vorba ca Lunĭ séu Marțĭ sĕ se amâne camera până după sĕrbătorĭ și apoi sĕ urmeze disolvarea. Ḑiarele cele mai nouĕ, ce ne-au sosit, confirmă că se pregătesce așa cava.

Ministrul președinte Tisza a plecat la Viena, ca sĕ raporteze Majestățiĭ sale asupra situațiunei. Ceĭ mai mulțĭ cred, că el are deja în buzunar decretul de disolvare. Sunt mulțĭ însĕ carĭ ḑic, că numai acum Coróna va lua decisiunea definitivă, pronunțându-se în favorul propunerilor lui Tisza orĭ contra lor.

Orĭ cum ar fi, disolvarea dietei este neevitabilă, căcĭ deja au mers prea departe guvernul și majoritatea ca și oposițiunea și a devenit imposibilă o împăcare ca cea din érna trecută. Acordurile de conciliațiune, ce par a rĕsuna din utimile pasage ale manifestului oposițiunei unite publicat după scenele de devastațiune petrecute Marțĭ în parlament și după ședința mută, în care s'a publicat rescriptul regesc de deschidere, au avut de astă-dată numai o însemnătate principiară pentru salvarea decorului național, căcĭ oposiția n'a cerut numai capul lui Perczel, ci și al lui Tisza și nu vrea sĕ se abată nicĭ un moment de la punctul eĭ de plecare, că tot ce s'a făcut la 18 Noemvrie este nul și neavenit.

De altă parte contele Tisza în ședința de erĭ, a declarat, fără sĕ mai fie așa de mult întrerupt ca Joi, că orĭ cum ar procede oposiția: décă va face posibilă votarea îndemnitățiĭ ca sĕ nu se repeteze starea de ex-lex, orĭ nu, totușĭ se va apela la națiune și nouele alegerĭ se vor face. Pentru consecvențele ce vor urma, décă alegerile se vor face în stare de ex-lex, adecă fără sĕ le fi premers asigurarea budgetului, Tisza aruncă rĕspunderea numai și numai în spinarea oposițiunei.

Resultatul călĕtorieĭ ministrului președinte la Viena va arăta ce a decis monarchul și décă Tisza posede încă deplina încredere a monarchului. Altfel nicĭ nu s'ar puté sĕ fie însărcinat cu conducerea viitórelor alegerĭ dietale.

Crisa parlamentară a ajuns așa-deră la culme și cérta din cameră va fi într'adevĕr transplântată în mijlocul alegĕtorilor din țéră, deși aceștia n'au nimic a decide în cestiunea rĕnduelilor interne ale camereĭ. Apelul, ce li-se face în forma de față, va avé numai efectul de a produce isbucnirea tuturor pasiunilor și nisce lupte electorale cum nu s'au mai vĕḑut nicĭ-odată în Ungaria. Cu alte cuvinte prin alegerĭ încurcătura și crisa nu numai, că nu vor fi delăturate, dér vor deveni mai marĭ, mărind tot-odată și încordarea și dușmăniile dintre partide.

Etă prospectele ce le promite disolvarea dietei în împrejurările actuale. Odată pornite lucrurile pe panta arbitrarietățiĭ deghisate în haina salvăriĭ intereselor patrieĭ, nimenĭ nu mai póte prevedé, unde vor ajunge.

De aceea datoria nóstră, a celor neîndreptățițĭ, este a veghia și a ne feri sĕ nu cădem în vêrtejul criseĭ produse de nisce factorĭ ostilĭ nouĕ, ér mai ales sĕ fim conscii, că pericol mai mare pentru noi nu póte fi, decât atuncĭ, când desbinându-ne între noi am mâna apa pe móra adversarilor limbeĭ și naționalitățiĭ nóstre.

Sașii contra proiectului Berzeviczy. „S. D. Tgblt" publică în numĕrul sĕu de aḑĭ convocările alegĕtorilor dietalĭ din maĭ multe cercurĭ electorale la întrunirĭ de protestare pe ḑiua de mâne Duminecă. Sunt convocațĭ alegĕtorii dietalĭ din cercurile: orașul Sibiiu, cercul electoral al Christianului și cercul electoral din Cisnădie. Ordinea ḑilei al acestor întrunirĭ conține un singur punct: Protestul alegĕtorilor contra proiectului de lege privitor la învĕțĕmêntul primar. Convocările sunt semnate de comitetele cercuale săsescĭ respective.

Ce va aduce viitorul?

Corespondentul lui „N. Fr. Pr." raportéză cu data de 15 Decemvrie din Budapesta:

In cercurile bine informate se presintă tabloul evenimentelor viitóre pe cum urméză:

In ședința de mâne se va repeta încercarea de a sĕvîrși constituirea Camereĭ. Planul oposițieĭ este a zădărnici acéstă constituire și, décă ministrul-președinte se va încerca sĕ ia cuvêntul, sĕ-l împedece. Proxima ședință a Camerei va fi *ultima încercare* făcută de contele Tisza cu parlamentul actual. Décă oposiția și mâne va împedeca constituirea, atuncĭ ministrul-președinte va cere camereĭ acordarea indemnitățiĭ pe mai multe sĕptĕmânĭ, pentru-ca Ungaria sĕ nu fie expusă érășĭ nesiguranțeĭ *exlexului* și pentru-ca în acest timp sĕ se pótă face alegerile. Décă oposiția, ceea-ce este aprópe sigur, va împedeca acordarea indemnitățiĭ, atuncĭ *se va disolva camera și se vor ordona nouĕ alegerĭ și fără provisoriu budgetar.* Camera va fi așa-dér mâne séu poimâne *prorogată și nu peste mult după aceea disolvată.*

Oposiția a fost până aḑĭ séra de părerea, că *Tisza* s'a fălit numai cu disolvarea și că n'are autorisarea din partea Coróneĭ. După enunciațiunile ministrului președinte însĕ, făcute în conferența de aḑĭ a partidului liberal, nu maĭ póte fi îndoială, că contele Tisza, are de mult acéstă autorisare.

Ne putem aștepta, că vor fi aduse pe tapet vechile controverse, că legea de la 1848 cere ca publicarea nóuelor alegerĭ sĕ fie dependente de votarea budgetului și că legea de la 1867 în privința nouelor alegerĭ ḑice, că regele póte sĕ disolve orĭ când camera, însĕ acésta trebue sĕ se convóce într'un timp, așa că budgetul pentru anul proxim sĕ pótă fi desbătut în dietă până la sfîrșitul anuluĭ.

Părerea ministruluĭ președinte în cestiunea acésta este cunoscută din diferitele sale enunciațiunĭ, făcute în dietă.

In mijlocul pustiirilor grozave, ce le-a adus obstrucția în observarea formelor constituționale, *cestiunea reformei școlare și-a perdut orĭ-ce importanță.*

O campanie electorală în lunile Ianuarie și Februarie în Ungaria, unde în multe părțĭ drumurile sunt impracticabile și comunicația în cercurile vaste greu de susținut, aduce cu sine tóte grozăveniile uneĭ espedițiĭ de érnă, din care causă va trebui bine cumpănit, décă n'ar trebui așteptat cu nouele alegerĭ cel puțin până la sfîrșitul luĭ Februar séu până în Martie, afară, bine înțeles, décă nu va prevala considerațiunea, că nu e permis ca țéra sĕ fie espusă atât timp agitațiunilor electorale.

Legea însĕ prevede între disolvarea camereĭ și nouele alegerĭ un termin minimal de 6 sĕptĕmânĭ. Décă așa-dér guvernul se va decide repede, atuncĭ ne putem aștepta la alegerĭ cel mult pe la sfîrșitul luĭ Ianuarie séu începutul luĭ Februar.

Etă viitorul cel mai apropiat, puțin mângăitor, ce-l póte aștepta Ungaria.

Despre o sguduire a actualuluĭ cabinet, firesce, nicĭ nu e vorbă, căcĭ un cabinet a căruĭ posiție ar fi sguduită, nu e permis sĕ fie însărcinat cu esecutarea nouĕlor alegerĭ.

Ședința de Vinerĭ a dietei.

Ședința de erĭ, 16 Decemvrie, a dietei a fost presidată de baronul Artur *Feilitsch.*

Inainte de a-se întra în ordinea de ḑi, au luat cuvêntul Stefan Rakovsky și contele *Tisza.* Ministrul președinte a constatat în vorbirea sa, că deși acésta este a treia ședință a noueĭ sesiunĭ, totușĭ camera nu s'a putut constitui încă.

In urma acestui fapt și după regulamentul cameri, guvernul trebue sĕ recurgă la *mijlóce mai aspre.* Aplicarea acestor mijlóce însĕ ar avé consecințe fórte seriόse. Drept aceea înainte de a recurge la astfel de mijlóce, Tisza invită oposiția, sĕ nu împiedece votarea *indemnitățiĭ* pe timp scurt, căcĭ la cas contrar are sĕ apeleze la „națiune".

Oposiția sĕ nu siléscă pe guvern *a face alegerĭ în stare de exlex. Orĭ va da camera indemnitate bugetară guvernuluĭ, orĭ nu,* ***disolvarea dieteĭ și alegerile nouĕ vor urma negreșit.***

Drépta guvernamentală a primit cu aplause furtunóse acéstă declarațiune a ministrului președinte.

După contele Tisza a luat cuvêntul Francisc *Kossuth.* El a declarat categoric, că *oposiția va împiedeca cu tóte forțele de carĭ dispune, acordarea indemnitățiĭ fie și pe timp fórte scurt.*

S'a ridicat apoi sĕ vorbéscă baronul D. *Banffy.* Pe băncile guvernamentale se produse atuncĭ un sgomot infernal, încât mult timp Banffy n'a putut sĕ vorbéscă. Presidentul a suspendat ședința. După redeschidere, Banffy s'a anunțat din nou la cuvênt. Drépta guvernamentală l'a întrerupt mereu. In cele din urmă Banffy a putut totușĭ sĕ declare, că nicĭ el nu va vota guvernului indemnitate. A vorbit apoi contele Eugen *Zichy* și Geza *Polonyi.* Acestia încă au declarat, că nu vor vota indemnitatea.

Ședința s'a închis la órele 3 d. a. Nu s'a putut isprăvi nimic. Nicĭ camera măcar nu s'a putut constitui. Aḑĭ Sâmbătă nu se ține ședință. Viitórea ședință va fi Lunĭ.

»Voiŭ disolva dieta«.

Cuvintele aceste le-a ḑis ministrul președinte contele Stefan *Tisza* atât în conferența de alaltă-erĭ séra a partidului liberal, cât și în ședința de erĭ a dietei. *„Voiŭ disolva dieta, chiar și în stare de ex-lex"* — a ḑis Tisza — și voiŭ *apela la alegĕtorĭ* (prin alegerĭ nouĕ dietale) décă oposițiunea va împiedeca și pe mai departe constituirea camereĭ.

După o telegrama, ce am primit'o aséră, Lunĭ se va amâna din nou dieta până la 4 Ianuarie, ér atuncĭ *va urma disolvarea.* E fórte probabil, ca disolvarea sĕ urmeze și mai curênd, după-ce nicĭ încercarea de erĭ a ministrului președinte n'a reușit.

Nimenĭ nu se mai îndoesce aḑĭ, că contele Tisza are deja în buzunar rescriptul regesc de disolvare. Acésta reiese și dintr'un comunicat ce-l publică oficiosul *„Wiener Allgemeine Zeitung".* In acest comunicat se spune, că posiția contelui Tisza e tare, că posede deplina încredere a monarchului, că e autorisat a întreprinde orĭ-ce în contra obstrucțiuneĭ și că *are împuternicire a disolva dieta și în stare de exlex.*

Mult se comentéză în organele oposițieĭ maghiare faptul, că Majestatea Sa a primit Miercurĭ într'o lungă audiență pe șeful statului major general militar br. *Beck.* Acéstă audiență se aduce în legătură cu evenimentele din Ungaria. Cu tóte desmințirile ce se dau acestei faime, ḑiarele oposiționiste afirmă, că audiența luĭ Beck stă în legătură cu situația politică ungară.

Contele *Tisza* a plecat erĭ séra la Viena, ca sĕ solicite o audiență la Maj. Sa. In audiența acésta se vor lua de sigur decisiunĭ însemnate.

Din camera română. In ședința de Joi a camereĭ române s'a continuat discuția asupra proiectuluĭ de lege pentru amânarea recensĕmêntuluĭ. Ministrul de finanțe *Costinescu* presentă acest proiect, pe care în urma discuțiuniĭ din ședința premergĕtóre îl reduce la două simple articole, prin care se esclude statistica populațiuneĭ din operația recensĕmêntuluĭ. Primul articol conține amânarea statisticeĭ până la nouĕ disposițiunĭ, ér al doilea articol prevede, ca recensĕmêntul, care va începe la 1 Aprilie 1905, sĕ se facă independent de statistica populațiuneĭ. La desbatere iau parte deputațiĭ N. P. Ianovicĭ, ministrul Sturdza, N. T. Popp, Al. Păcleanu și Em. Culoglu. După închiderea discuțiuneĭ proiectul se adoptă în nóua sa formă cu 61 voturĭ contra 1.

La începutul acesteĭ ședințe s'a votat recunóscerea calitățiĭ de cetățén român a d-luĭ Eugen Brote cu 49 voturĭ contra 27.

In ședința de Joi a *senatului*, d-l P. Grădișteanu depune un proiect din inițiativă parlamentară privitor la *recunóscerea ca persónă morală a „Ligei Culturale“*. Se admite urgența. Se voteză apoi recunóscerile calității de cetățenĭ românĭ a Românilor ardelenĭ Oprea I. Banciu, Ioan I. Banciu, Ioan Radu, Ioan G. Tomoșoiu, Mihail Sulică, Stoica M. Gologan, Ioan P. Govĕț, Ioan R. Stoian și Petre Simion.

SCIRILE DILEI.

— 4 (17) Decemvrie.

Cercetarea în afacerea evenimentelor întêmplate în ședința de Marțĭ a dietei, a fost încredințată căpitanului orașului I. *Toth*. Poliția a fost însărcinată de a urmări pe făptuitoriĭ necunoscuțĭ. Căpitanul Toth a ascultat pe toțĭ servitoriĭ parlamentului și pe mai multe alte persóne, carĭ au fost martorĭ la scenele scandalóse. Pe basa fasiunilor martorilor ascultațĭ, s'au stabilit următórele: Deputatul *Lengyel* Zoltan a tras o palmă unui gardist, ba ar fi făcut chiar us de bricégul sĕu. Popa *Hock* a pălmuit pe mai mulțĭ servitorĭ si a isbit de pămênt mai multe cărțĭ de legĭ, călcându-le în picióre. L. *Hollo* a bătut cu bucățĭ de lemn pe numĕroșĭ servitorĭ. Br. D. *Banffy* a asvîrlit un fotoliu ministerial peste băncile din drépta estradei presidențiale. *Papp* Zoltan a bătut pe servitorul G. *Toth* și l'a amenințat că-l va împușca. Apoi a strigat: „Nu numai pe tine, ci și pe Tisza și pe Perczel îĭ voiŭ împușca cu revolverul“. Lista acestor deputațĭ a fost transpusă procuraturei.

D-l Victor Védffy, șeful oficiului telegrafo-postal din Brașov, a împlinit erĭ 25 de anĭ de serviciŭ. D-l *Védffy* a întrat în serviciul de stat la 16 Decemvrie 1879, ca conducĕtor al unui oficiu postal din Budapesta. Mai târdiu a fost aplicat în ministeriul de comerciŭ, și de aicĭ a fost transferat în direcțiunea postală din Clușiŭ, unde s'a distins prin munca și capacitatea sa, în cât fù avansat în afară de tur la postul de inspector. In Maiŭ 1902 d-l *Vedffy* fù însărcinat cu conducerea oficiului telegrafic-telefonic-postal din Brașov, în care calitate a făcut mai multe înoirĭ folositóre publicului. In tot decursul funcțiunei sale de 25 anĭ, d-l *Vedffy* șĭ-a împlinit cu consciențiositate datoria, ér în deosebĭ prin purtarea sa în oficiu față cu publicul orașului nostru șĭ-a câștigat simpatiile lui. Adresăm felicitările nóstre meritosului șef.

Alegerĭ la comună. La comună sunt vacante douĕ posturĭ de canceliștĭ. Alegerea se va face la 21 Decemvrie, órele 3 d. a. sub președința d-lui viceșpan Dr. Fr. Jekel. La aceste posturĭ de canceliștĭ au concurat dintre Românĭ: Dumitru *Jarca*, Nicolae *Puiu*, Dumitru *Badea* și Ioan *Lupșan*.

Pericolul prăbușiriĭ bisericei St. Marco. Din Veneția se scrie: Raportul comisiunei încredințate cu esaminarea bisericei Sf Marcu din Veneția e fórte neliniștitor. Douĕ cupole amenință sĕ se prăbușéscă. Comisiunea cere, ca imediat sĕ se încépă lucrăriîe necesare pentru a se evita pericolul amenințător. Cheltuelile de restaurare se urcă la 200.000 lire.

Biblioteca Academiei române s'a sporit în luna Noemvrie cu 326 volume și broșurĭ, 252 numere de reviste române, 142 strĕine, 26 stampe și portrete, 34 volum mscr., 20 documente, 81 fotografiĭ, 734 numere de diare, 8 foi volante și 1 sigil.

Scirĭ din România. Regele Carol a trimis primarului din Iașĭ suma de *3000 lei* spre a fi distribuită la sĕraciĭ din acel oraș, cu ocasia sĕrbătorilor.

— Audiențele la M. Sa Regina României *au fost suspendate* până după sĕrbătorile Crăciunului.

— Decretele privitóre la numirea d-lui C. Demetrescu Iașĭ de *rector al universității* din Bucurescĭ pentru un nou period de trei anĭ și la numirea d-lui I. Bogdan de decan al facultățiĭ filosofice au fost semnate de Regele Carol.

Un act de pietate. D-șóra Frieda *Pan*, fosta îngrijitóre a regretatului binefăcĕtor Nicolae de *Șustai*, din incidentul dilei de sf. Nicolae, 19 Decemvrie n., după cum ne comunică dênsa, va face un pelerinagiŭ la mormêntul iubitului ei stăpân la Zêrnescĭ, unde va asista la parastasul ce se va oficia pentru sufletul lui. Cu acéstă ocasiune, recunoscătórea îngrijitóre va oferi bisericei douĕ feșnice frumóse de argint cu câte douĕ brațe, și suma de 400 cor.

Respiriu pentru plătirea dărilor din „exlex“. Terminul pentru plătirea dărilor de pe timpul de „exlex“, a espirat. Din considerare însĕ la recolta slabă din anul curent ministrul de finanțe a dat dilele aceste nou respiriu pentru plătirea acelor dărĭ. Anume, toțĭ aceia, a căror dare anuală nu trece peste suma de 100 coróne și în terminul pus mai înainte au întrelăsat a cere respiriu pentru plătirea dării de pe timpul din „exlex“, pot sĕ capete respiriu de plătire până la sfêrșitul lunei Septemvrie din anul 1905, décă cel mult până la 31 Decemvrie cer acest favor pe calea direcțiunei financiare competente.

Jefuitorĭ de bisericĭ. Dilele acestea jendarmiĭ din Jibou (Selagiŭ) au pus mâna pe o bandă de hoțĭ, carĭ în timpul din urmă au spart și jefuit vre-o 18 bisericĭ românescĭ, cele mai bogate din acel comitat. Banda era compusă din 4 indivizĭ, unul din ei însĕ a fost împușcat și a murit. Dintre cei prinșĭ încă au fost rănițĭ doi, dér însănĕtoșindu-se șĭ-au reînceput meseria. Étă numele bandiților: Dobros Sándor fost lucrător de băi (mine) în Baia-mare, Koranyik István, fost rotar, și Katona Miklos, lemnar.

O diligentă postală atacată de hoțĭ Diligența postală, care comunică între Comloșul-mare și Chichinda-mare, a fost oprită alaltă-erĭ în drum de nisce hoțĭ, carĭ după-ce au lăsat pe visitiu aprópe mort în drum, au dispărut împreună cu diligența, care conține banĭ și pachete în preț de mai multe mii de coróne. Gendarmeria caută acum pe făptuitoriĭ necunoscuțĭ.

La spitalul civil din Brașov a fost în Noemvrie următórea mișcare: 95 bolnavĭ rĕmașĭ din Octomvrie, 193 noi venițĭ, total 283. Din aceștia s'au tămăduit 135, s'au îndreptat 21, nevindecațĭ 1, decedațĭ 14. Total 171. Au rĕmas 117. Dile de tratament 3586. Operațiunĭ s'au făcut 71. Numĕrul consultațiunilor gratuite 224. Operațiunĭ ambulatorice 41.

Scirĭ artistice. Profesorul Exner din Viena a făcut inginerilor și architecților austriacĭ o comunicare despre o descoperire importantă pentru arta architecturei. Exner susține, că a reușit sĕ construiéscă un aparat, care permite *stabilirea acusticei* orĭ-cărei sălĭ conform scărei musicale.

— Lunĭ s'a representat la opera din Berlin cu mare succes noua operă a măestrului italian Leoncavallo întitulată *„Der Roland von Berlin“*. Opera acésta a compus'o compositorul italian la dorința și sub îngrijirea împĕratului Wilhelm. Sujetul e luat dintr'un roman istoric german scris de Willibald. Critica nu e mulțumită cu libretul, laudă însĕ unanim musica frumósă, care pórtă timbrul musicei italiane.

— Dilele aceste se va representa la opera comică din Paris *pentru a miia óră* opera „Carmen“ de Bizet.

Avis. Mâne, Dumineca este deschisă în oraș numai farmacia d-lui Frideric *Stenner* „La leu“ din Str. Porții nr. 21.

Concertul musicei orășenescĭ. Mâne Dumineca în 18 Decemvrie n. are loc în otelul Europa un concert dat de musica orașului sub conducerea d-lui Max Krause Concertul de mâne, al cărui program e compus din numĕróse piese solo, esecutate de singuraticĭ membriĭ ai musicei, promite sĕ fie fórte interesant. In bogatul program e luată și piesa „Amintirĭ de peste Olt“, de Elinescu, orchestrată de d-l M. Krause.

Teatrul de diletanțĭ german anunțat pe diua de astădĭ s'a amânat din causa îmbolnăvirei subite a unei persóne, care avea sĕ-șĭ dea concursul la representație.

Celebritățile medicale îșĭ dau părerea cu unanimitate că untura de pește a lui Zoltan, care este fără miros și gust neplăcut, cel mai bun mijloc de apĕrare contra bólelor infecțióse. Sticla 2 cor. în farmacia producentului Zoltan Budapesta și în tóte farmaciile.

Rĕsboiul ruso-japones.

După scirile telegrafice din urmă, la 14 Decemvrie Japonesii au reînceput *atacul general contra Port-Arthurului.* Ei bombardéză acum tóte forturile din jurul fortăreței principale.

„Brsevija Vjedomosti“ anunță din *Cifu:* Cei carĭ cunosc raporturile locale din Porth-Arthur, consideră ca ridicolă aserțiunea, că garnisóna ruséscă ar fi silită acum sĕ se refugieze în Liaoteșan. Inainte de ce garnisóna ar ajunge în acéstă situațiune forțată, Japonesii ar trebui sĕ se facă stăpânĭ peste catena de fortificații interne, — ceea-ce va costa enorme jertfe.

Corespondentul agenției „R e u t e r“ spune, că de pe colina de 203 metri întreg orașul și portul póte fi privit. Stradele orașului sunt părăsite. Bombele japonese cad în tóte părțile Port-Arthurului. Pierderile marĭ, ce le-a avut Japonesii prin ocuparea acestei coline, *sunt recompensate acum prin nimicirea întregei flote rusescĭ.*

Din *Cifu* se telegrafiéză, că Japonesii au dat un nou asalt fortăreței, în direcțiunea fortului Erlungșan. Esplodând o mină subterană, s'a produs o panică mare în rîndurile asediatorilor. Japonesii au pierdut în acest nou asalt *peste 2000* de morțĭ și rănițĭ.

O telegramă din *Tokio* se anunță, că o flotilă de torpilóre japonese, detașată din escadra amiralului *Togo*, a deschis un foc violent asupra vaselor rusescĭ din rada esterióră a portului. Vasele rusescĭ au ripostat cu energie, causând avarii unora din torpilóre.

Despre ultimele lupte de la Port-Arthur se mai anunță, că ele s'a sfîrșit c'un măcel înfricoșat. Atât Rușii, cât Japonesii, au usat de bombe de dinamită și de granate de mână. S'au găsit numĕróse cadavre, ale căror capete, brațe și picióre au fost formal retezate de bombe. Cadavrele sunt atât de mutilate, încât este imposibil a stabili identitatea.

Pe câmpul de rĕsboiŭ din Manciuria nu s'a întîmplat nicĭ un eveniment mai însemnat în ultimele dile.

*

Cercurile conducĕtóre japoneze sunt indignate de sprijinul ce Franța și Germania dau Rușilor spre marea daună a Japonesilor și în ciuda datoriilor neutralităței. In Europa încă s'ar înțelege ajutorarea Rusiei de la vecinii ei, dér sĕ nu créză aceste puterĭ, dic Japonesii, că tot așa vor merge lucrurile, décă o vor ajuta după ce va ajunge la țĕrmul rĕsăritén al Asiei. Flota japonesă, după nimicirea escadrei de la Port-Arthur e slobodă și o sĕ caute sĕ dea piept cu flota rusésca a lui Rojdestvensky. S'ar puté ca în momentul primejdiei flota rusésca sĕ fugă în vre-un port german séu frances, atuncĭ Japonesii ar ataca-o acolo chiar. Nu i-ar folosi nimic, décă autoritățile portului ar

---

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Vraja străbunei.

De Jassy Torrund.

A fost o nimica tótă.

Vechilul uitase odată din nebăgare de sémă cheia în brósca de la ușa hambarului și bucătărésa Lene, care avea sub „jurisdicția“ sa găinăria și care ambiționată la extrem de prosperitatea „supușilor“ sĕi alerga la fel de fel de mijlóce rafinate în favorul lor — a profitat de acest prilej și a furat câțĭ-va pumnĭ de grâu.

Stăpânul, domnul Klaus de Wrede, aflând de la un argat despre acéstă prevaricație, după trei lunĭ de abstinență, fù cuprins érășĭ de un acces de furie și cei culpabilĭ șĭ-au căpĕtat, firesce, morala cuvenită. Intâiŭ și întâiŭ a probozit pe vechilul negligent, apoi venì la rênd hóța de grâu și în sfîrșit însașĭ cocóna, care dealtmintrea era cu totul nevinovată.

Dér cocóna n'a rĕmas datóre cu rĕspunsul, ci s'a apărat cum i-se cuvine unei stăpâne, aducêndu-i aminte lui Klaus tóte promisiunile, ce i-le făcuse în timpul logodnei și în diua cununei: că adecă din dragoste față cu dênsa îșĭ va stăpâni furia și nu se va sborși pentru orĭ-ce fleac.

In adevĕr, la acéstă vorbă d-l Klaus de Wrede s'a domolit, și emoționat și pocăit șĭ-a cerut iertare și șĭ-a reînoit promisiunea. A urmat o scenă înduioșătóre de reconciliațiune, încheiată prin destuparea unei butelii străvechĭ și prăfuite de Szamorodny, scósă din fundul pivniței familiare.

Se scie însĕ că tot așa de greu este a te isbăvi de o greșală habituală, pe cât de greu este de a te tămădui de o bólă cronică. Fiind așa dicênd acum spartă ghiața, ér d-l de Wrede trecut peste sbuciumul primei sborșelĭ, cu tóte făgăduințele lui, în curênd a urmat a doua. Și de data asta d-na Renate nu era tocmai nevinovată.

Ea pusese adecă carne otrăvită în pivniță, spre a stîrpi șóreciĭ și cloțanii ce se înmulțiseră grozav. In locul acestora însĕ, cel ce s'a ospătat din carnea otrăvită a fost „Ruff“, cânele favorit al d-lui de Wrede. Urmarea fù că cânele a perit. Posesorul frumosului și credinciosului animal năvăli în odaia cocónei, ca eșit din fire, și îi făcù imputările cele mai amare.

Dómna Renate îșĭ păstrà de-ocamdată calmul.

„Dér ce era sĕ fac? Dór spelunca aceea bâjbăie de cloțanĭ, carĭ rîd numai de capcanele ce le-am pus și nicĭ unul nu întră în ele. Trebuia sĕ aștept, ca sĕ ne ródă urechile?“... dise dómna.

„Sĕ fi pus *grâu* otrăvit, nu carne otrăvită“.

Cocóna se uita cu ochii bleojdițĭ la el și la colțul gurei i-se ivi o svîcnélă. „Asta trebuia sĕ mĭ-o spui mai curênd, dragul meu! Décă nicĭ pentru găinĭ nu avem grâu, cum sĕ avem pentru cloțanĭ?“ rĕspunse ea cu logica ei iresistibilă de femeie.

Liniștea și nuanța de ironie ușóră a cuvintelor ei, îl aduseră în așa furie, încât nu mai scia al cui e. Dómna Renate însĕ nu se lăsa biruită. Ea riposta cu bravură la fie-care atac și după ciocnirea acésta nu mai urmà reconciliare, ci fie-care se retrase mornăind în apartamentele sale.

Domnul de Wrede slobodia fumul din gură ca pe un urloiŭ de fabrică, căcĭ cu asemenea ocasiunĭ el îșĭ alegea țigările cele mai gróse, pe carĭ nu le mai fuma, ci le înghiția formal. — Cocóna pe de altă parte se închise în odaia sa și medita cu regret asupra impresiilor dobêndite în cele trei lunĭ de căsĕtorie.

La început s'a împotrivit — o, de nu s'ar fi potrivit nicĭ-odată acestei petițorii! Căcĭ scia prea bine ce om pornit și iute la mânie a fost Wrede tótă viéța lui. Se svonia, că pe nevasta lui dintâiŭ, pe blajina Veronica, numai el a băgat'o în mormênt. Sĕrmana, ne mai putênd suporta cicăliturile lui, într'o di a cădut la pat și nu s'a mai sculat.

Incă nu trecuse anul de doliu, și Klaus de Wrede s'a presentat la socrii sĕi și pețì pe Renate cea brunetă, sora mai mică a Veronichii. El a fost refusat și după o jumĕtate de an a fost refusat a doua óră, de și tînĕra fată avea simpatii pentru cumnatul sĕu, care era un bărbat voinic și frumos,

„Nu se póte, Klaus“, rĕspunse dênsa. „Uite, tu nu te-ai putut nărăvi nicĭ cu biata Vroni, deși a fost blândă ca un ânger. Cum o sĕ te nărăvescĭ cu mine? Eu sunt tot așa de iute, ca și tine. O sĕ ajungem la cuțite! Și atuncĭ, ce va fi din bieții copii?“

Dér el nu-i dedù pace și în dragostea lui a stăruit așa de mult și i-a făgăduit și stelele de pe ceriŭ, — până ce în sfîrșit a cedat mai mult de hatârul copiilor remașĭ fără mamă și se duse după dênsul.

desarma-o pe dată. Nu se crede că Germania ar putea da asemenea ajutor Rusiei, dér de Franța e de temut că da. In asemenea cas ar fi un conflict între Franța și Japonia și Anglia ar fi îndatorată a da sprijin aliatei sale, Japonia.

*

Escadra lui Rojdestvenski n'a trecut de la capul de Buna Speranță, cum s'a credut, ci abia se află la Mossamedes, adecă la 15° de latitudine sudică și mai are 20 de grade până la capul dis al Acelor la sudul Africei. Au trecut deci cinci-deci de dile de la întêmplarea de la banca Dogger și escadra lui Rojdestvenski abia e la Mossamedes, când vapórele liniei Union-Castle fac drumul de la Southampton la Cap, în 15—16 dile. După cum merge Rojdestvenski (un grad pe di) ar ajunge la Cap pe la începutul lui Ianuarie. E de credut, că admiralul n'are nici o grabă și că i-s'a poruncit de sus sě înainteze agale, ca sě nu aibă prea lung drum de făcut până acasă, când se va vesti, că Port-Arthurul a cădut. Décă ar înainta tot așa, ciocnirea cu Japonesii între insulele Sondei ar putea sě se întêmple abia după trei luni, deci abia pe la începutul lui Aprilie. Se crede deci căi décă flota va merge pe teatrul rěsboiului, va căuta sě ajungă într'o vreme când Vladivostocul nu e înghețat și sě pětrundă acolo, scăpând de urmărirea flotei Japonesilor și numai după-ce s'ar odihni, repara în portul rusesc, ar încerca sě taie comunicațiile între Japonia și Manciuria. Tocmai atunci o sě aibă prilej a se měsura cu flota japonesă.

*

Generalissimul Kuropatkin raportéză cu data de 13 Decemvrie st. n.: N'am primit astădi nici un raport, care sě-mi semnaleze încăerări pe frontul armatei.

In nóptea spre 12 Dec. n. s'a trimis din satul Siagudiaza, situat la o jum. km. de Sakhopu, o patrulă spre punctul, unde de obiceiŭ este postată o patrulă japonesă. In timpul dilei, șeful patrulei nóstre, subofiœrul Zavarvin a observat, că 15 japonesi aveau intențiunea de a-l înconjura. Lăsând pe inimic sě se apropie la o scurtă distanță, patrula nóstră deschise un foc de pluton, ale cărui prime salve răniră 6 ómeni din trupa inimică, pe care o puseră pe fugă. Patrula nóstră urmări pe fugari, dér fiind primită cu salve din retrașamentele japonese, a fost silită a bate în retragere, ducerind însě 4 carabine japonese. Zavarvin a fost ușor rănit.

Gerul a atins 12 grade Reaumur.

Crisa Patriarchatului ecumenic.

„Politische Correspondenz" primesce următórea telegramă din Constantinopol: In adresa trimisă de curênd patriarhatului ecumenic de ministrul de culte al Turciei, e acusat mitropolitul din Bitolia, Ioachim Phoropoulo, *că stîrnesce dușmănia între aromânî, grecî și bulgarî, că întrebuințéză de pe amvon espresiunî necuviincióse în privința României* și că, ce e mai mult, ține un limbagiu prea puțin corect chiar când vorbesce de guvernul turcesc.

Nota turcéscă a fost comunicată de Sinod mitropolitului Ioachim, pentru-ca dênsul sě se justifice.

In timpul crisei de la patriarhat, Pórta își esprimase temerea, că membrii oposițiunei din Sinod aveau sě provóce demonstrațiunî contra patriarhului. Temerile s'au vědit neîntemeiate.

Totuși situația patriarchului e fórte grea, atât din causa atitudiuei nehotărîte a Porței, cât și din pricina purtărei tuturor Statelor mici ortodoxe, afară de Grecia, care sprijinesce pe față pe patriarch.

Rusia stă fórte reservată, însě statele Balcanice par a sprijini și chiar a încuragia în secret oposițiunea din Sinod.

Acéstă atitudine a statelor ortodoxe s'a arătat și cu ocasia serbărei a o sută de ani de la zidirea bisericei grecesci „Sf. Fecióră" din Pera, serbare care s'a făcut sub președinția patriarchului.

Toți representanții diplomatici ai Statelor ortodoxe fuseseră invitați la serbare, *însě n'au venit* decât ministrul Greciei, cu personalul legațiunei.

Cantină poporală întreținută de societatea „Crucea roșie".

De la 1 Decemvrie a. c. comitetul societății „*Crucea Roșie*", secția Brașov, întreține din propriile mijlóce, însě sprijinit de darurile binevoitóre ale publicului, o cantină poporală, în care se hrănesc *gratis* dilnic 40 săraci fără deosebire de naționalitate. Conducerea cantinei este în mânile probate ale meritósei presidente de la „Crucea Roșie", d-na Frieda *Schnell*. Supraveghiarea dilnică a distribuirei mâncărilor au binevoit a o lua asupra lor 32 dame, membre ale tuturor societăților de femei și de binefacere din localitate.

Până acuma au întrat următórele contribuirî: Loja francmasonică „La 3 columne" 50 cor., Loja francmasonică „Pannonia" 50 cor., Societatea de dame israelită 20 cor., d-na Louise de Brennerberg 6 cor., d-l Ernst Lang 40 cor., d-na Iulia Waschka: 5 cor., Societatea de binefacere a damelor ungare 25 cor., d-na Miklósy Ferencz 20 cor., d-l Solomon Eisenstein 10 cor., d-na soție a primarului Hiemesch 10 cor., d-l Dr. Ed. Gusbeth 5 cor., K. S. 40 cor.

Afară de acestea, numeróse darurî în alimente, precum: 3 saci cartofî, 50 porțiunî Maltin-Cacao, 10 căpățînî de varză, 2 l. de oțet, 5 kilogr. sare, 5 l. arpăcaș, jumere, carne de porc, șoricurî, ér în ultima sěptěmână de la d-na Elena I. Săbădeanu 3 chgr. carne de vacă și 2 chgr. orez, ér de la d-l Fleischer un cap de porc.

Pentru tóte aceste darurî presidenta societății esprimă căldurósе mulțumirî. Fie sigurî nobilii dăruitorî, că au alinat miseria multor suferindî.

Pentru a fi primițî la acéstă cantină a se adresa dómnei Frieda *Schnell* și tot d-nia ei primesce și contribuirile ulteriórе.

Invitare.

Subsrisul birou al *Reun. fem. române din loc*, are onorul a aduce la cunoscința Onor. public român și cu deosebire a Dómnelor membre ale Reuniunei, că Dumînecă în 5/18 l. c. se va aranja în sala Hotelului Orient un *têrg de Crăciun*, la care se vor vinde diferite obiecte, potrivite de cadourî pentru Crăciun, precum jucării pentru copiî, țěsěturî etc. cu prețul de la 1—4 coróne.

Venitul curat este destinat pentru „Societatea Sanatorium" pentru bolnavii de tuberculosă, care societate stă sub protectoratul Alteței Sale ces. și reg. Archiducele Iosif.

Inițiativa aicî s'a luat de către prea onorata Domnă Elisabeta Székely, soția Domnului fișpan din loc.

Têrgul de Crăciun începe la 4 p. m. și duréză până la 12 óre. După prând va concerta capela orașului. Intrarea 20 fil. de persónă.

La acéstă întreprindere humanitară învităm cu tótă cinstea pe Onor. public român din loc și împrejurime.

Brașov, 4/17 Decemvrie 1905.

Biroul Reun. fem. rom.

Elena Săbădeanu, președintă. *Lazar Nastasi*, secretar.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 16 Decemvrie. In ședința de adî a dietei ministrul președinte *Tisza* a învinuit pe br. Desid. *Banffy*, că acesta, pe când era ministru președinte, *a voit sě suspendeze constituția*. Ințelegênd de acésta Tisza i-a adresat un memorand în care l'a somat sě nu facă un astfel de pas.

Budapesta, 16 Decemvrie. Inainte de a pleca la Viena, contele Tisza a avut o lungă convorbire cu contele Iuliu Andrassy.

Budapesta, 17 Decemvrie. Călětoria ministrului președinte Tisza este viu comentată mai ales în diarele oposiționale, carî susțin, că Tisza s'a dus la Viena sě solicite autorisația Corónei pentru disolvarea camerei. Diarele guvernului, ca și organele principale din Viena susțin, că Tisza era pregătit de mult la acéstă eventualitate și avea deja din timp decretul disolvării în buzunar.

Paris, 16 Decemvrie. Ediția parisiană a diarului „New-York Herald" anunță, că după declarațiunile ministrului rusesc de esterne flota ruséscă din Marea-Négră nu va fi mobilisată.

Mukden, 17 Decemvrie. Se svonesce că Japonesii au debarcat în timpul din urmă numeróse tunurî sistem Krupp dându-le Chinesilor de la frontiera Manciuriei. Tot-odată se raportéză, că Japonesii ar fi violat neutralitatea ocupând căile ferate chinese.

NECROLOG. *Ecaterina Trailă n. Boborony*, soția d-lui Ilie Trailă din Oravița-montană, a încetat din viétă la 12 Decemvrie n. în etate de 45 anî. Inmormântarea i s'a făcut la 14 Decemvrie n. în cimitirul bisericei gr. or. din Oravița-montană.

— *Maria Cosma n. Panaiot*, soția d-lui Damaschin Cosb din Timișóra-Fabrik, a încetat din viétă la 15 Decemvrie, în anul 58 al etății. Inmormêntare i-se va face adî la 17 Decemvrie.

Diverse.

Umoristic. O scenă la regiment la sosirea recruților:

— Ce făceai mai înainte de întrarea d-tale în serviciul militar?

— Cam de tóte. Acum în urmă mě îndeletniceam cu instrument.

— De care instrument? De suflat orî cu córde?

— Cu córde, de sigur, căcî trăgeam clopotele la o biserică...

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil **Traian H. Pop.**

„Insě îți spun, că Dumnedeu, sě aibă milă de tine, décă nu te vei ține de cuvênt!" amenință Renate. „Tu nu mě cunoscî încă!"

El a rîs numai și a sărutat degetul amenințător, și pe urmă pe rênd și pe celelalte nóuě. Ii plăcea femeia tîněră și cu temperament de dece orî mai mult decât blăjina și blânda Vroni. De hatărul ei ar fi capabil sě facă orî-ce, sě renunțe la orî-ce.

Și s'a ținut de cuvênt trei lunî încheiate. A fost blând ca un miel.

Adevěrat că și Renate cea brunetă încă era o femeie, sě o pui la rană.

Vecinic veselă, ea avea pururea un cântec séu o vorbă de șagă pe buze. Din zorî de di și până nóptea târdiu în piciore, ea controla ca servitórele șě-șî facă datoria. Un singur cuvênt de îndemn din partea ei avea mai mare efect decât un discurs întreg din partea domnului. Servitórele se temeau de ea, ér argații lucrau cu spor ca sě vadă surîdênd ochii ei drăgălașî.

Copiii se țineau de rochia ei, ca scăeții.

Intâiŭ li-se părea ciudat că țața Renate sě fie „noua lor mamă". Nu ținu mult însě, și din „mama cea nouă" se făcu adevěrata lor „mamiță". Memoria copiilor este așa de scurtă, și sermana lor „mamă veche" din mormîntul cu grilaj de lângă biserică, fu curênd dată uitării.

Astfel prosperau copii, servitorî și vite sub îngrijirea energicei femei, care sciea sě cârmuéscă bine frînele gospodăriei. Și Klaus Wrede era un om fericit, vrednic de invidiat — până în diua, când ambiția nenorocită puse pe bucătărésa Lene sě fure grâul și din clipa aceea s'a stricat pacea căsniciei.

Și cine scie ce se mai întâmpla, décă în odaia turnului nu ar fi locuit o băbuță, care se pricepea la arta aprópe uitată a torsului și a ghicirei gândurilor în inimile neastâmpărate.

Asta era strěbuna Ursula, care cu degetele ei tremurătóre sciea sě înóde firele rupte ale păcii casnice.

Era bětrână-bětrână Ursula și încovoiată sub povara anilor. Albă ca óia și sbârcită și minunată, ca și baba din povestî. Nicî ea singură nu mai sciea de câțî anî este. La ultimul recensěměnt, când domnul Wrede se urcă la dînsa, s'o întrebe asupra datelor necesare, Ursula era indispusă și a rěspuns: „Când mi-a murit omul, Valesca mea era tocmai de șépte anî". Wrede putea acum sě facă singur socotéla pe degete. Fiica ei Valesca a fost nevasta dintâiŭ a tatălui lui Klaus Wrede, și a murit fără urmașî, ér Klaus s'a născut din a doua căsětorie.

Nicî nu era așa dicênd vr'o înrudire între dênșii. Cu tóte acestea ea purta numele de „străbună" și și-a păstrat acest titlu onorific și dreptul de a locui în castel până la sfîrșitul vieții, chiar de ar trăi o sută de anî. Și toți o iubiau și o stimau, orî se temeau de ea. Care cum. Ea tutoia pe tótă lumea începênd de la stăpân până la cea mai tîněră slujnică, și toți întrau la dênsa și eșiau, ca într'un porumbar. Sciea sě povestéscă basmele cele mai frumóse și poseda alefiile cele mai minunate. Copiii se îngrămădiau la străbuna, sě le spună povestî, și servitórele carî se frigeau orî se tăiau la vr'un deget veniau după alefie și nu era rană, pe care sě nu o fi putut vindeca cel mult în trei dile. Stăpânului casei sciea sě-i prooroccéscă vremea mai bine decât barometrul, ce-l avea în odaie. Cócónei îi dedea informații despre fie-care servitóre, și povețe despre tot ce se petrecea în casă.

(Va urma).

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.